

	Јавна здравствена установа Болница „Свети Врачеви“ Бијељина			УП-10-148
Руковање узорцима у Служби за патолошку анатомију са цитолошким дијагностиком				
Страна 1 од 5	Издање:	Важи од:	Одобрио	Копија број
	1	2021-02-23	др Видак Симић руководилац Службе за патолошку анатомију са цитолошким дијагностиком	Е

1. ПРЕДМЕТ И ПОДРУЧЈЕ ПРИМЈЕНЕ

1.1 Предмет упутства

Упутством се прописују мјере и надлежности којима се обезбјеђује очување квалитета и интегритета узорка у процесу лабораторијског испитивања:

- пријем захтјева и узорака,
- критеријуми за контролисање узорака који се достављају на анализу,
- означавање узорака,
- руковање узорцима у процесу испитивања,
- чување узорака након испитивања,
- одлагање и/или уништавање узорака.

1.2 Подручје примјене

Упутство се примјењује у Служби за патолошку анатомију са цитолошким дијагностиком ЈЗУ Болница „Свети Врачеви“ Бијељина.

1.3 Надлежности за примјену

За примјену овог упутства надлежан је руководилац службе. Упутство примјењују сви запослени у служби.

2. ВЕЗА С ДРУГИМ ДОКУМЕНТИМА

2.1 Референтни документи

- Закон о хемикалијама,
- Правилник о садржају безбједносно-техничког листа. (Примјењују се важећа издања наведених докумената).

2.2 Остали документи

- ПР-10-007: Управљање неусаглашеностима,
- ПР-10-001: Управљање медицинском документацијом,
- УП-10-146: Поступак у случају ех темпоре захтјева и узорака у Служби за патолошку анатомију са цитолошким дијагностиком,
- УП-10-145: Поступак слања узорака подуговарачу/консултанту на преглед у Служби за патолошку анатомију са цитолошким дијагностиком.

3. ТЕРМИНИ И СКРАЋЕНИЦЕ

3.1 Термини

-Ех темпоре-дио ткива узет током операције, брзи преглед и одговор патолога.

3.2.Скраћенице

- Пх број-број протокола,

Болница Бијелина	Страна 2 од 5	Издање:	Важи од:	УП-10-148
		1	2021-02-23	

- Ph-патохистологија.

4. ОПИС УПУТСТВА

4.1 Пријем захтјева и узорак

Узорци се примају сваки дан од 10,00-12,00 сати. *Ex tempore* узорци се примају у договорено и најављено вријеме.

Кад медицински техничар из одјељења наше установе или друге здравствене установе донесе ОБ-10-079: Упутницу за патохистолошки преглед и узорак на испитивање у Службу за патолошку анатомију са цитолошком дијагностиком, лаборант спроводи следеће активности:

- провјерава податаке на захтјеву (да ли су уписани сви тражени подаци),
- упоређивање података из Упутнице са подацима на бочици или у адекватној транспортној амбалажи (урин чаша, пластична боца са поклопцем и сл.) у којој се налази достављени узорак,
- потписивање лаборанта у свеску медицинског техничара (ако је све у реду), као потврда да је узорак примљен на испитивање. Ако се подаци не подударају лаборант је дужан да одбије пријем Упутнице и узорка,
- на Упутници се уписује протоколарни број патологије (тзв Ph број) са датумом пријема узорка-материјала,
- све Упутнице се уписују у Ph протокол, који садржи следеће информације:

Ph број	Име и презиме	Годиште	Адреса	Клиничка дијагноза	Врста узорка	Надлежни доктор	служба/одјељење
1							
2							
3							

Табела 1: Садржај Протокола Службе за патолошку анатомију са цитолошком дијагностиком

- исти Ph број се уписује на Упутницу са датумом пријема и на бочицу у којој је узорак.

Уколико је у питању цитолошки материјал (на плочици), на упутници констатује квалитет материјала (дебео, оком се не види материјал, није фиксиран).

4.2 Критеријуми за контролисање узорак који се достављају на анализу

Лаборант предузима следеће активности приликом пријема материјала:

- провјерава ОБ-10-079: Упутницу за патохистолошки преглед. Сви узорци морају имати адекватно попуњену упутницу (име и презиме пацијента, матични број, мјесто рођења, мјесто становања, број књижице, шифру дјелатности, регистарски број, шта се шаље на анализу, шта се захтјева, број евентуалног ранијег пх налаза, клиничку дијагнозу, кратке клиничке податке о болести, датум узимања узорка),
- провјерава амбалажу-адекватно затворена бочица или у адекватној транспортној амбалажи (урин чаша, пластична боца са поклопцем и сл.), довољан однос материјал/ пуферизованиформалин (1/20), формалина,
- обиљеженост узорка-подаци на упутници и бочици морају се слагати,
- цитолошки материјал-вријеме узимања узорка и вријеме достављања узорка, обиљеженост узорка, дебљина цитолошког размаза, број предметних плочица,
- у случају да се достави неадекватан узорак, лаборант је дужан обавијестити надлежног патолога. Патолог проглашава узорак неадекватним или неприхватљивим.

Болница Бијељина	Страна 3 од 5	Издање:	Важи од:	УП-10-148
		1	2021-02-23	

4.2.1 Обавијест о неадекватности узорка

Надлежни патолог проглашава узорак неадекватним или неприхватљивим на следећи начин: уколико је узорак **неприхватљив** попуњава образац ОБ-10-076: *Обавијест о неадекватности/неприхватљивости узорка* и прослеђује га на одјељење гдје је узорак узет; уколико је узорак **неадекватан** (односно може се прихватити по исправљању грешке), патолог попуњава образац и исти са материјалом се враћа на одјељење гдје узорак узет. Уколико се грешка исправи, по доношењу материјала у патологију лаборант евидентира у колоне **Напомена** да је узорак прихватљив.

4.3 Чување узорака прије испитивања

- Узорци који су у фиксативу постављају се на сто за узимање узорака.
- Примљени готови брисеви се одмах фиксирају (ако нису фиксирани).
- Од течних примљених узорака, одмах се прави размаз и фиксира.
- У случају *ex tempore* анализе, по узимању хистолошких исјечака на остатак (ако га има) материјал се сипа фиксатив (пуферизовани формалин).

4.4 Означавање узорака

По прегледу (упоређивање ознака на бочицама и упутници) лаборант у Ph протокол примљених узорака, а по редном броју, уписује податке с образаца ОБ-10-079: *Упутница за патохистолошки преглед* и на образац уписује Ph број с датумом пријема, исти тај број уписује на пластичну бочицу у којој је послати узорак-материјал. Уколико уз један образац има више (један, два, три и више) узорака, лаборант уписује на све бочице исти број. Узорци означени као хитни-*ex-tempore* се третирају на исти начин и с њима се поступа у складу с УП-10-146: *Поступак у случају ex tempore захтјева и узорака у Служби за патолошку анатомију са цитолошким дијагностиком*.

4.4.1 Крупан материјал

- Уколико уз један образац има више (један, два, три и више) узорака, лаборант уписује на све бочице исти број са знацима које су и на бочици (обично римски бројеви I II III).
- Узорци означени као хитни-*ex tempore* се третирају на исти начин и с њима се поступа у даље поступа у складу с УП-10-146: *Поступак у случају ex tempore захтјева и узорака у Служби за патолошку анатомију са цитолошким дијагностиком*.

Приликом „стављања у рад“ односно узимања хистолошких исјечака из материјала-узорка чини се следеће:

1. Упорјеђују се подаци са Упутнице са подацима на бочици-морају бити идентични,
2. Док патолог узима хистолошке исјечке, лаборант на пластичне модле уписује Ph број (који је на упутници и бочици),
3. По завршетку узимања хистолошких исјечака лаборант на упутници уписује број калупа,
4. Калупи се слажу у за њих предвиђену касету,
5. Приликом чињења хистолошких резова, лаборант припрема предметно стакло на којима уписује Ph број с калупа (дакле исти број прати упутницу, бочицу с материјалом, калуп и предметно стакло).

4.4.2 Течан материјал

Прије чињења „размаза“ на предметно стакло лаборант уписује идентичан Ph број с Упутнице и даље поступа са предметним стаклом како то предвиђа задана метода.

4.4.3 Готови размази из служби

Болница Бијељина	Страна 4 од 5	Издање:	Важи од:	УП-10-148
		1	2021-02-23	

На примљена и „размазана“ предметна стакла лаборант ставља задани Ph с упутнице. Даље поступа са предметним стаклом како то предвиђа задана метода.

4.4.4 PAPA предметна стакла

На примљена и „размазана“ предметна стакла лаборант ставља задани Ph с упутнице. Даље поступа са предметним стаклом како то предвиђа задана метода.

4.4.5 Припрема узорака за слање подуговарачу/консултанту

Описано у УП-10-145: *Поступак слања узорака подуговарачу/консултанту на преглед у Служби за патолошку анатомију са цитолошком дијагностиком.*

4.5 Писање извјештаја о испитивању

- Завршена предметна стакла са одговарајућим Упутницама слажу се на „мапу“ и одлажу у полицу,
- Патолог узима „мапу“ са предметним стаклима, Упутницама и почиње микроскопирање, пратећи при томе Ph број на упутници и предметном стаклу,
- Приликом израде-формирања ОБ-10-149: *Налаза-Извјештаја о испитивању* уноси у Извјештај с упутнице Ph број те име и презиме пацијента-корисника услуга и годиште; Извјештај се ради у три примјерка.
- По завршетку исте потписује.

4.6 Чување и складиштење узорака након испитивања

По завршетку узимања хистолошких исјечака бочице са узорцима се одлажу и чувају у посебној просторији до тренутка одлагања и/или уништења узорака. Код ех темпоре узорака, по узимању исјечака, а ако има остатка ткива у амбалажу се сипа пуферизовани формалин. Калупи и плочице које су формиране у процесу испитивања чувају се овако: *Тамо гдје је дијагноза МАЛИГНА чувају се трајно, а ако није малигно чувају се 10 година, ПАПА плочице се чувају пет година и то оне на којима је дијагностикована ПАПА 3 група, остале се бацају после годину дана.*

4.7 Припрема материјала за одлагање и/или уништавања узорака након испитивања

4.7.1 Крупан материјал

- Материјал-узорак се до завршетка Извјештаја-налаза складишти-чува у за то предвиђену просторију у патологији.
- По завршетку Извјештаја-налаза, а у догледно вријеме (док се прикупи довољно материјала у просторији) лаборанти одвозе материјал у другу просторију у кругу наше установе; просторија предвиђена за ту намјену.
- У горе наведеној просторији одваја се материјал од фиксатива (формалина), формалин се сипа у прописане канистере и предаје Техничкој служби на даљи поступак, а ткивни материјал се одлаже у за то предвиђене пластичне кесе, обиљежава и предаје се болничком подуговарачу који „сахрањује“ материјал.
- Приликом предаје формалина попуњава се ОБ-10-167: *Записник о примо-предаји алкохола, ксилола и формалина.*
- Приликом предаје ткивног материјала попуњава се ОБ-10-168: *Записник о примо-предаји ткивног материјала.*

4.7.2 Калупи и предметне плочице којима је истекао рок чувања

- Калупи и предметне плочице којима је истекао рок чувања се предају Техничкој служби.

5. ПРИЛОЗИ И ОБРАСЦИ

- ОБ-10-076: Обавијест о неадекватности/неприхватљивости узорка.

Болница Бијељина	Страна 5 од 5	Издање:	Важи од:	УП-10-148
		1	2021-02-23	

- ОБ-10-149: Налаз-Извјештај о испитивању.
- ОБ-10-167: Записник о примо-предаји алкохола, ксилола и формалина.
- ОБ-10-168: Записник о примо-предаји ткивног материјала.

Назив документа	Ознака обрасца	Документ формира	Број примјерака	Рок чувања	Мјесто чувања	Евидентирање
Обавијест о неадекватности/неприхватљивости узорка	ОБ-10-076	Патолог/цитолог	2	1 година	Архива патологије	-
Налаз-Извјештај о испитивању	ОБ-10-149	Патолог/цитолог	3	Трајно	Архива патологије	-
Записник о примопредаји алкохола, ксилола и формалина.	ОБ-10-167	Лаборант	2	2 године	Архива патологије	-
Записник о примопредаји ткивног материјала	ОБ-10-168	Лаборант	2	2 године	Архива патологије	-
Пријемни протокол службе за патолошку анатомију са цитолошком дијагностиком	-	Лаборант	1	Трајно	Архива патологије	-